

Alexander Pavlov

Analyysi: Ukraina voi olla 20 vuoden kuluttua maa, jota ei tunnista entisekseen

Аналіз: Через 20 років Україна може бути країною, яку не впізнати

Український журналіст Олександр Павлов і економіст Денис Касьяненко вважають, що після війни Україна може стати процвітаючою економічною державою. На їх думку, хоча загарбницька війна, розпочата росією, все ще триває, настав час оцінити післявоєнне майбутнє України та її економіки. Журналісти зазначили, що відбудова України стане одним із найбільших міжнародних проєктів XXI ст., незважаючи на те, що за оцінками експертів, відбудова України обійдеться у солідну суму, яка наближається навіть до трільйона євро.

<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/a319da1e-7311-4d1e-9a9e-2b10e957f9ad>

Alexander Pavlov Ukraina voi kehittyä sodan jälkeen kukoistavaksi taloudeksi, arvioivat ukrainalaiset toimittaja Alexander Pavlov ja taloustieteilijä Denis Kasyanenko.

Ukrainan jälleenrakennuksesta tulee yksi 2000-luvun suurimmista kansainvälisistä projekteista. Ukrainan jälleenrakennuksesta tulee yksi 2000-luvun suurimmista kansainvälisistä projekteista.

Ukrainan jälleenrakennuksesta tulee yksi 2000-luvun suurimmista kansainvälisistä projekteista.

Vaikka Venäjän aloittama hyökkäyssota on edelleen käynnissä, on hyvä aika arvioida Ukrainan ja sen talouden sodanjälkeistä tulevaisuutta. Asiantuntijoiden mukaan Ukrainan jälleenrakentaminen tulee maksamaan sievoisen summan, joka lähentelee jopa biljoonaa euroa. Siirtyessään markkinatalouteen Ukraina on käynyt viimeisen 30 vuoden aikana läpi kaikki jälkisosialistisen talouden tyypilliset ongelmat. Se ei ole ollut erityisen helppo polku. Muutamat ongelmat vaativat edelleen työstämistä, kuten esimerkiksi korkea monopolitaso useilla tärkeillä talouden aloilla. Sittemmin se todella purettiin osiin Venäjän aggression vuoden 2022 uudessa aktiivivaiheessa.

Todellisia vaurioita on hankala arvioida, kun sota on vielä käynnissä. Voimme kuitenkin yrittää analysoida perusprosesseja sekä muita vaikuttavia tekijöitä. Aluksi meidän tulisi hyväksyä eräs tärkeä ehto: kaikki Ukrainan tila- ja talousnäköymien analyysit ovat järkeenkäyviä vain siinä tapauksessa, että Ukraina voittaa sodan. Muussa tapauksessa Ukrainaa tai sen taloutta ei enää ole olemassa. Palataanpa geopolitiikasta takaisin talousasioihin. Sodalla on tähän mennessä ollut seuraavat vaikutukset Ukrainan talouteen: Donetskin alueen raskaan teollisuuden laitokset, kuten Mariupolissa sijaitseva Azovstalin terästehdas tai Avdijivkan koksitehdas ja monet muut, tuhoutuivat lähes kokonaan. Ne muodostivat jopa 10–15 prosenttia bruttokansantuotteesta ennen sotaa. Vakavia infrastruktuurivaurioita sähköntuotannossa ja -jakelussa, lentokentillä, merisatamissa, tieverkostossa ja niin edelleen.

Noin 30 prosenttia viljelymaista on käyttökelvotonta miinojen, pommien ja muiden sotatarvikkeiden vuoksi. Täydellinen miinanraivaus voi kestää jopa yli 10 vuotta. Puhtaaksi ryöstetyt suuret ja keskisuuret liiketilat Venäjän miehittämällä alueilla. Työvoiman puute, joka johtuu jopa 14 miljoonan ukrainalaisen muuttoliikkeestä sodan pakolaisina ja mahdollisesti jopa 200 000–250 000 ihmisen menettäminen sodassa, sekä kuolleina että vakavasti haavoittuneina. Negatiivinen kauppataase, joka johtuu tappioista monilla vientiin suuntautuneilla talouden aloilla sekä logistiikkaan liittyvistä vaikeuksista, jotka vaikuttavat perinteisten vientimarkkinoiden osittaiseen menettämiseen. Järkyttävä epätasapaino sekä valtion että useimpien alueiden budjeteissa. Tämä aiheutuu tulojen pienenemisestä sekä sodan aiheuttamasta yritystoiminnan supistumisesta. Korkea inflaatio, koska hallitus ei pysty sulkemaan pois rahan luontia yhtenä tärkeimmistä budjettimenojen rahoitusvälineistä. Lista on tarpeeksi täydellinen aiheuttaakseen kunnollisen taloustaantumun muutaman vuoden ajaksi. Yleisesti ottaen asiantuntijat puhuvat jopa 30 prosentin laskusta Ukrainan bruttokansantuotteessa vuoden 2022 aikana. Onko se turmioksi Ukrainan taloudelle, ja jos ei ole, millä tekijöillä ja välineillä se saadaan nousuun lähitulevaisuudessa?

Vastaus saattaa löytyä Ukrainan historiasta. 1900-luvun aikana Ukraina kävi läpi useita synkkiä ajanjaksoja, kuten ensimmäisen maailmansodan, Venäjän valtakunnan vallankumouksen, itsenäisyyden uusimisen ja menettämisen Neuvosto-Venäjän hyökkäyksen seurauksena, bolševikkien kauhun ja sorron, vuosien 1932–1933 nälänhädän ja siitä seuranneet miljoonat kuolonuhrit sekä toisen maailmansodan aikaisen Saksan miehityksen poltettuine kyline ja kaupunkeineen. Ukrainan kansa on aina kohdannut vastoin käymisensä sille ominaisella korkealla luovuuden, ahkeruuden ja tahdonvoiman tasolla, joskus jopa jälleenrakentaen taloutensa täysin tyhjästä aivan uskomattomalla nopeudella. Ukrainalaisten kansallisen mentaliteetin erityispiirteet eivät anna aiheutta ajatella, että tällä kertaa tilanne olisi toisin. Joka tapauksessa luovuus ja ahkeruus tarvitsevat lisäksi rahallisia resursseja antaakseen nopeaa vastakaikua talouteen. Ukrainan talous tarvitsee kriittisesti mittavia taloudellisia resursseja sodanjälkeiseen jälleenrakennukseen. Näiden resurssien suuruuden voi alustavasti arvioida olevan 600 miljardista jopa yhteen biljoonaan euroon. Keskeinen kysymys on, mistä ne saadaan sodan jälkeen.

Ensinnäkin vaikuttaa täysin reilulta lähestymistavalta saada resursseja niiltä, jotka ovat vastuussa aggressiosta ja sen seurauksista. Tässä tarkoitamme Venäjän federaation omaisuutta, noin 300 miljardia dollaria, joka jäädytettiin maailmanlaajuisesti sen aggression jälkeen. Neuvottelun kohteena ovat tiukasti kirjoitetut oikeudelliset menettelyt, jotka koskevat korvauksia Ukrainalle kyseisistä varoista. Ukrainan yritysten on joka tapauksessa arvioitava sodan aiheuttamat vahingot ja tappiot. Sitten niiden on aloitettava oikeudelliset toimet kansainvälisissä tai Venäjän varoja jäädyttäneiden maiden tuomioistuimissa saadakseen korvauksia. Pienet ja keskisuuret yritykset saisivat paremmin Ukrainan valtion ja kansainvälisen oikeuden tukea ollakseen tehokkaampia tässä prosessissa. Lisäksi on hyödyllisempää, jos hyväksytään ja sovelletaan kansainvälisiä yleisoikeudellisia menettelyjä sen sijaan, että niitä sovellettaisiin lainsäädäntöön kussakin maassa, jossa Venäjän varat on jäädytetty. Myös sotakorvaus tulee ottaa huomioon, mutta nyt tuskin pystymme ennustamaan paitsi sen mahdollista suuruutta, myöskään Venäjän tilannetta sodan lopussa ja siten kykyä maksaa sotakorvauksia tappion jälkeen. Loput tarvittavista resursseista edellyttävät eräänlaisen Marshall-suunnitelman perustamista Ukrainaa varten sekä Euroopan ja Pohjois-

Amerikan maiden yhdistysrahastojen osallistumista siihen. Nämä resurssit on parempi kohdistaa Ukrainan infrastruktuurin ja liiketilojen uudelleenrakentamiseen sekä uusien korkean teknologian liiketilojen rakentamiseen yhteistyössä maailman johtavien yritysten kanssa.

Edullinen ja ammattitaitoinen työvoima, logistiikan edut ja Ukrainan jälleenrakennusohjelmaan osallistumisen sosiaalinen ulottuvuus pitävät Ukrainan houkuttelevana, jotta yritykset haluavat sijoittaa maahan tuotantoaan ja palvelujaan sodan jälkeen. Myös pakolaiset haluavat nopeasti palata maahan, jossa on uusia korkean teknologian työpaikkoja. System Capital Managementin kansainvälisten- ja sijoittajasuhteiden johtaja, Brittiläis-ukrainalaisen kauppakamarin puheenjohtaja **Jock Mendoza-Wilson** korostaa uuden Marshall-suunnitelman kolmea komponenttia. Hänen mukaansa Venäjän Ukrainaa vastaan käymän sodan taloudelle ja infrastruktuurille aiheuttamat vahingot ovat jo nyt merkittäviä, mutta sota jatkuu, joten kustannuksetkin nousevat.

– Lopulliset jälleenrakennuskustannukset ovat todennäköisesti paljon suuremmat kuin Ukrainaa tukevalla länsimaiden koalitiolla on varaa maksaa tai niiden veronmaksajat ovat valmiita maksamaan. Tulevaisuuteen katsottaessa näyttää tässä vaiheessa selvältä, että Ukrainan jälleenrakentamiseen tarvittavan rahoituksen on tultava useista eri lähteistä, Mendoza-Wilson sanoo. Mendoza-Wilson mainitsee kolme keskeistä lähdettä, joista rahoitus todennäköisesti tulisi. Ensimmäisen muodostavat Yhdysvaltain, EU:n, Yhdistyneen kuningaskunnan, Kanadan ja muiden tukimaiden sekä monenvälisten instituutioiden, kuten Maailmanpankin, IMF:n ja EBRD:n, lahjoittamat halpakorkoiset lainat ja rahastot. Toinen lähde ovat Venäjän valtion ja Putinin oligarkkien epäsuorat varainnot, jotka ovat tällä hetkellä jäädytettynä, mutta ne on takavarikoitava ja kohdennettava jälleenrakentamiseen. Viimeisenä, mutta tärkeimpänä, lähteenä toimii yksityinen pääoma sekä ukrainalaisilta että kansainvälisiltä sijoittajilta.

– Nämä kolme rahoituslähde, joita tukee Ukrainaa koskeva integroitu Marshall-suunnitelma ja joita tarkkailee kyvykäs virasto, jolla on vastuu ja valtuudet valvomiseen sekä vastuuvollisuus menoista, ovat avain Ukrainan parempaan jälleenrakentamiseen, sanoo Mendoza-Wilson.

Suuret haasteet tuovat mukanaan haasteiden lisäksi myös mahdollisuuksia. Sota antaa Ukrainalle mahdollisuuden järjestellä uudelleen teollisuutensa. Ukraina voi nyt siirtyä vanhan Neuvostoliiton rakentamasta energiatehottomasta, raskaasta ja ympäristöä vahingoittavasta teollisuudesta korkean teknologian nykyaikaiseen teollisuuteen. Ukraina voi siis joko korjata vanhan tai rakentaa uuden ja kehittyneemmän. Kyynisesti sanottuna se olisi tuskin mahdollista ilman merkittävien vanhojen teollisuuslaitosten tuhoutumista sodan aikana. Valinta on ilmeinen: maan täytyy jälleenrakentaa lupaavat ilmailualan koneenrakennuslaitokset, kuten Antonov, sekä perustaa uusia korkean teknologian yrityksiä. Jopa metallurgian parissa tämä tarkoittaa modernin ja energiatehokkaan teknologian rakentamista vanhojen tilojen korjaamisen sijaan, vaikka viimeksi mainittu ensisilmäyksellä näyttäisikin halvemmalta. Taloustieteen tohtori, Kiovan kansallisen yliopiston professori **Andrii Dligatš** uskoo, että Ukraina tarvitsee 3–5 vuoden siirtymäkauden taloudelliseen läpimurtoon liberaalin talouden, täydellisen sääntelyn purkamisen ja markkinoille pääsyn erityisehtojen olosuhteissa. Tänä aikana Ukrainalla on aikaa luoda perusta

uudelle taloudelle, aloittaa infrastruktuurin nykyaikaistaminen sekä kehittää pieniä ja keskisuuria yrityksiä.

– Ukrainalla on erinomaista potentiaalia: Ukrainasta tulee EU:n seuraava ”iso juttu”. Täällä Ukrainassa EU:n ja Euroopan liike-elämä löytävät mahdollisuuksia omalle taloudelliselle kehitykselleen. Kuten Puola 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa, myös Ukraina edistää koko Euroopan talouskasvua suurten infrastruktuurihankkeiden sekä Lähi-itään ja Aasiaan luotujen uusien yhteyksien ansiosta, Dligatš sanoo.

– Perinteisten toimialojen digitalisointi, maatalouden prosessit, kansainvälisten yritysten ottaminen mukaan resurssien hankintaan ja jalostamiseen sekä maamarkkinoille, logistiikkaprojektien kehittäminen ja suurten kokoonpanolinjojen solmukohdat arvionluontiverkostojen puitteissa. Nämä asiat mahdollistavat yhdessä sen, että Ukraina voi vuoteen 2030 mennessä saavuttaa 2,5 kertaa korkeamman bruttokansantuotteen kuin edellisenä vuonna, Dligatš jatkaa. Ukraina näyttää noudattavan yleisiä eurooppalaisia sähköntuotannon suuntauksia siirtämällä painopisteitä kalliista mineraaleista ydinsähköön ja ekotuotantoon, kuten aurinko- ja tuulivoimaan. Hyvä uutinen on, että Ukraina ei ole koskaan ollut listan loppupäässä kaikkien näiden teknologioiden soveltamisessa. Huono uutinen taas on, että venäläiset ovat jo tuhonneet tai miehittäneet monia aurinko- ja tuulivoimaloita erityisesti Ukrainan kaakkoisalueilla.

Ukrainalla on hyödyllistä sotaa edeltävää kokemusta neuvostoajan ydinteknologioiden vaihtamisesta länsimaisiin useissa voimalaitoksissa. Tätä kokemusta on kehitettävä ja hyödynnettävä kaikissa ydinvoimalaitoksissa, joita on neljä aktiivista Tšernobyliä lukuun ottamatta. Myös Dnipro-joen vesivoimalaitosjärjestelmiä on korjattava Venäjän pommituksen jälkeen. Ne ovat vielä täysin toimivia, mutta tuhoutuneita vanhoja hiili- ja öljyasemia tuskin kannattaa rakentaa uudelleen. Lopuksi todettakoon, että sodan päättymisen on hyvä aika saattaa päätökseen Ukrainan sähkönjakeluverkon integrointi EU-verkkoon. Prosessi on jo alkanut muutama vuosi sitten. Maatalous on aina ollut Ukrainan ylpeydenaihe. Siihen kuuluu maailmanlaajuisesti merkittävä osuus korkealaatuisista maatalouden vientituotteista, ammattitaitoisia ja omistautuneita työntekijöitä sekä maailmankuulu Ukrainan mustamulta. Sodan aiheuttamat vahingot ja menetykset ovat haitallisia myös tällä alalla, puhumattakaan tuhansista hehtaareista miinoitettua maatalousmaata. Joulukuuhun mennessä venäläiset olivat varastaneet yksityisistä aitoista maissiviljaa miljardin euron arvosta. Lisäksi tuhansia maatalouskoneita varastettiin kaikkialla Ukrainassa. Niitä jäljitettiin joskus sijainnin perusteella Tšetšeniaan ja Venäjälle. Myös eläimet ovat saaneet kärsiä. Ukrainan suurimmalla siipikarjatilalla Hersonin alueella kuoli nälkään ja janoon peräti neljä miljoonaa kanaa ensimmäisten miehitysviikkojen aikana.

Maatalousalueiden nopean miinanraivauksen tulisi olla yksi tärkeimmistä tehtävistä ja siihen tulisi saada laajaa kansainvälistä avustusta. Hyvin suunnitellut ja laajasti saatavilla olevat maatalouskoneiden kansainväliset leasing-ohjelmat auttavat sodan jälkeen korvaamaan varastetut koneet Ukrainan yrityksille, joiden taloudelliset resurssit ovat rajalliset. Yleisiä sotaa edeltäviä Ukrainan maatalouden kehitystrendejä voi sodan jälkeen seurata painottamalla varasto- ja jalostustilojen laajentamista. Ukrainalla on suhteellisen kehittynyt infrastruktuuri, jossa etenkin tieverkostoon on investoitu merkittävästi muutaman viime vuoden aikana. Samaan aikaan juuri infrastruktuuri on kärsinyt suurimmat sodan aiheuttamat vauriot, kun esimerkiksi tuhansia siltoja on

räjäytetty. Suurin osa kansainvälisistä lentokentistä on vaurioitunut kiitoratojen ja paikoittain myös terminaalien osalta. Myös suurin osa perusmeriväylistä ja satamavesialueista on tiheästi miinoitettu, ja osa satamarakenteista on vaurioitunut. Meriväyliä ja satamavesialueiden nopea sodanjälkeinen miinanraivaus näyttäisi olevan mahdollinen ainakin kasainvälisen avun turvin. Loput toimet vaativat huomattavia investointeja uudelleenrakennuksen tueksi.

LNG-terminaalin rakentaminen monipuolisten kaasuntoimitusten juurille yhteen Ukrainan Mustanmeren satamaan on yksi sodan jälkeen edistettävä asia. Odessan alue on siihen tarkoitukseen luultavasti kaikkien sopivin. Myös Asovanmeren asema kansainvälisenä merialueena ja venäläisten laittomasti rakentama Krimin silta odottavat oikeudellisia päätöksiä Asovanmeren satamien turvallisuudesta vuosiksi eteenpäin. Tietotekniikka-ala on ollut viime aikoina yksi Ukrainan tärkeimmistä valttikorteista ja tuonut innovaatioita muuhun talouteen. Ainutlaatuisella joustavuudellaan kotimaiset tietotekniikkayritykset, mukaan lukien uudet startupit, onnistuivat rakentamaan innovatiivista digitaalista hallintoa Ukrainaan jo ennen sotaa. Nyt nuo yritykset kehittävät Ukrainan puolustusvoimia digitaalisilla tiedustelu- ja tykistönhallintajärjestelmillä, joista venäläiset voivat vielä vain haaveilla. Ukrainalaiset tietotekniikkayritykset tulevat olemaan tärkeässä asemassa sodan jälkeisessä talouden eri sektoreiden jälleenrakentamisessa. Yritysten joustavuus ja luovuus auttavat kehittämään uusia teknologioita ja uutta tehokkuutta teollisuudessa, maataloudessa ja infrastruktuurissa, mikä tekee näistä aloista kestävämpiä ja yhteensopivampia. Ukrainan kauppa- ja teollisuuskamarin puheenjohtaja **Gennadii Tšizikov** näkee tulevaisuuden valoisana. Hän arvelee, että 20 vuoden kuluttua maa ei välttämättä enää tunnista itseään.

– Meillä on ainutlaatuinen mahdollisuus rakentaa täysin uusi Ukraina. Ensinnäkin, luodaan täysin itsenäinen ja moderni energiajärjestelmä vastauksena Venäjän hyökkäyksiin. Vaihtoehtoisen energian kukoistus odottaa meitä, sanoo Tšizikov.

– 65 prosenttia EU:hun siirretyistä ukrainalaisista yrityksistä on valinnut Puolan. He työskentelevät siellä aktiivisesti, sopeutuvat olosuhteisiin ja vertaavat niitä kotimaisiin vastaaviin. Kyseinen yritystoiminta palaa osittain Ukrainaan ja vaatii eurooppalaiset edellytykset liiketoiminnalle siellä. Ukrainasta on muodostumassa tunnistettava brändi ja odotammekin huippuyritysten läsnäolon lisääntyvän siellä. Ukraina on iso, kompakti, aliarvostettu ja siellä on mahdollisuus ansaita rahaa. Business Ukraine -lehden päätoimittajan **Peter Dickinsonin** mukaan Ukrainan sodanjälkeinen jälleenrakennus on todennäköisesti yksi 2000-luvun suurimmista kansainvälisistä projekteista. Siihen osallistuu kymmeniä ulkomaisia hallituksia ja kansainvälisiä järjestöjä sekä suuri määrä yksityisiä sijoittajia, joiden kokonaisbudjetti on biljoonia dollareita.

– Tähän investointiin liittyy vakavia ehtoja, ja koko prosessi joutuu ennennäkemättömän tarkastelun kohteeksi. Sen seurauksena Ukrainan sijoitusilmapiiri muuttuu. Tämän ainutlaatuisen tilaisuuden hyödyntämiseksi on erittäin tärkeää, että Ukraina edistyy vihdoin perusteellisessa oikeuslaitoksen uudistamisessa ja luo tarvittavan perustan oikeusvaltiolle sodanjälkeisessä maassa, sanoo 25 vuotta Ukrainassa asunut brittiasiantuntija.

– Jos tämä saavutetaan, Ukrainan tulevaisuudennäkymät ovat äärimmäisen jännittävät.

Voimme tehdä tärkeän johtopäätöksen: Ukrainan on läpikäytävä kovia ponnisteluja vahvalla tahdolla ja mahdollisimman omistautuneesti rakentaakseen uudelleen sodanjälkeisen taloutensa. Mutta nämä ponnistelut voivat, ja niiden jopa pitäisi, onnistua Ukrainan ystävävaltioiden laajalla tuella. Ukraina pystyy todella saamaan uuden hengen ja kehittymään kukoistavaksi vahvalla markkinataloudella varustetuksi uusliberaaliksi demokratiaksi. Muussa tapauksessa demokraattisten maiden kerho voisi katsoa joutuneensa totalitaaristen maiden päihittämäksi, sillä viimeaikainen sota ei ole pelkästään taisteluja tantereella, vaan myös veristä yhteiskuntakehityskonseptien kilpailua. Voitto sodassa ei ole tarpeeksi, jos sitä seuraa synkkä taloudellinen laman kausi. Ainoastaan rakentamalla Ukrainasta demokraattinen ja vauras yhteiskunta, jossa on vahva sodanjälkeinen markkinatalous, voidaan demokraattisten maiden kerhon katsoa voittaneen. Silloin Ukraina toimii maailmanlaajuisesti houkuttelevana esimerkkinä muille muuttuville kansakunnille.